

САЩ И ПОЛИТИКАТА НА ЕМБАРГО В НАЧАЛНИЯ ПЕРИОД НА СТУДЕНАТА ВОЙНА (II част)

Пенка Пеева

THE USA AND EMBARGO POLICY IN THE EARLY COLD WAR YEARS (PART II)

Penka Peeva

E-mail: Peeva2007@abv.bg

ABSTRACT

The main purpose of this paper is to investigate the reasons, which brought about the revision of East-West trade control system in the early 1950s. This essay argues that the foreign economic planning cannot be efficient when based on ideological and political considerations. Economic interests influence the politics of trade policy even when security issues are highly salient.

Key words: East-West trade control system, International relations, the USA, Great Britain

През есента и зимата на 1953 г. дискусиите в Държавния департамент относно ревизията на системата за контрол върху търговията между източна и западна Европа продължават. В началото на декември 1953 г. се провежда разговор между държавния секретар Дълес и директора по международните дейности Стасенц [1] относно търговията между Изтока и Запада. Стасен предлага да се обмисли възможността за отваряне на търговията със съветския блок, като се възложи на Борда по планиране към СНС да преразгледа настоящата политика и да предложи алтернативи. Дълес е съгласен, че предложението заслужава внимателно обмисляне. В допълнителен меморандум Стасен излага плюсовете и минусите при едно евентуално подновяване на търговията със СССР и Китай с изключение на военните и стратегическите стоки. Предимствата се изразяват в това, че тази драматична инициатива ще има широко въздействие върху световната общественост; ще се увеличат и разширят контактите през Желязната завеса; ще се улесни доброволното сътрудничество както между свободните нации, както и със САЩ; икономическите трудности на свободните нации няма повече да се оправдават с американската политика на контрол, а за СССР ще бъде по трудно да сеят раздори срещу САЩ; СССР ще среща трудности да поддържа вътрешното единство в обстановка на многонационална търговия, възможно е да възникнат събития, които най-

накрая ще премахнат въоръжената заплаха от страна на СССР.[2]

Първоначално противник на ревизията на системата за контрол, Държавният секретар Дълес постепенно смекчава позицията си. В писмото си до Стасен от януари 21, 1954 г. той пише: „...тъй като Вашите и тези на британците предложения са подобни в много отношения, струва ми се, че фактите, необходими за съображенията на Борда по планиране, могат да бъдат получени като се поиска оценка за вероятните ефекти от приемането на британското предложение от страна на западните държави.... Що се отнася до непосредствените стъпки, които трябва да предприемем, ще помоля Разузнавателния консултативен комитет да приготви в кратък срок национална разузнавателна оценка относно ефекта на британското предложение с оглед на икономиката и сигурността.”[3]

Препоръките на Комисията по външна икономическа политика[4] са също в полза на разширяване на търговията с нестратегически стоки със съветския блок и по-реалистичното и прецизно класифициране на стратегическите и нестратегическите стоки.[5] Докладът на мнозинството на комисията е представен на президента и Конгреса на 23 януари, последван на 30 януари от доклад, отразяващ мнението на малцинството от гласувалите против.[6]

Частта на доклада, засягаща търговията между Изтока и Запада се обсъжда в Консул-

тативния комитет по икономическа защита и Консултативния комитет по политиката за износ. Докладът препоръчва: „... докато това може да се осъществява без да вреди на военната сигурност и е съобразено с ембаргото над комунистически Китай и Северна Корея, САЩ да не възразяват срещу по-разширена търговия с мирни стоки между западна Европа и съветския блок.” ... 5) „За много поколения е съществувал общ исторически модел на търговия в централна Европа, който е подпомагал икономиките на страните, които сега са наши съюзници... След разкриването на съветските намерения срещу западната цивилизация, в съюз с другите свободни страни ние се опитвахме да ограничим тази търговия. Това отслаби икономиките на приятелските държави и увеличи нуждата им от нашата помощ.” 6) „Когато преустановим тази помощ се появява сериозен въпрос, дали трябва да продължаваме да възпираме приятелските държави да се върнат към нормалния и исторически търговски модел.” 7) „... по-широка търговия със стоки за мирни цели би послужила да се проникне през желязната завеса и се доближим до деня, когато нормалните отношения с народите от източна Европа ще се възстановят.”[7]

Междувременно през ноември 1953 г. в Лондон се провеждат неофициални двустранни разговори между САЩ и Великобритания. По време на тези разговори се очертават основните различия между съюзничките относно програмата за контрол върху търговията със съветския блок. На предложението на САЩ за по-умерена и постепенна промяна на програмата за контрол Лондон отговаря с искането за по-радикална промяна, изразяваща се в значително съкращаване на контролните списъци. Според английското правителство, американският подход към нестратегическата търговия със съветския блок е негативен, за разлика от подхода на КоКом. Не се приема американското твърдение, че да се разчита твърде много на търговията със СССР е опасно, поради заплахата от съветски натиск. Не се приема и становището, че настоящата търговска тактика на СССР е тактика на студената война.[8] Все повече се споделя мнението, че съветското желание да се търгува активно е мотивирано от вътрешни политически и икономически фактори.[9] Настоява се за замяна на списъците 1 и 2 с кратък списък на забранени стоки, за облекчаване на контролната система, която да се прилага

само върху военните стоки и за разширяване на пазарите за износ.[10]

По същото време американска делегация провежда разговори и с френските представители в Париж. Въпреки че подходът на Франция не е така настъпателен като британския, солидарността между двете държави тревожи Вашингтон. Французите са съгласни принципно с американската позиция. Франция смята, че Западът трябва да наложи блокада върху съветския блок и акцентите не трябва да се поставят върху дискусиите относно списъците и квотите, а върху средствата за справяне с нарушенията при прилагането на контрола. Но Франция е категорична, че всяка страна трябва да упражнява един и същи тип контрол, и в този смисъл отправя предупреждение, че ако Великобритания преустанови контрола върху транзакциите, Франция ще направи същото.[11]

Дискусията, проведена в края на 1953 г. във Вашингтон, Лондон и Париж, не довежда до взаимно приемливо решение.[12] Разговорите се прекратяват, за да се даде време на всяка от страните да обмисли позицията си и по-нататъшните си ходове. Няма съмнение, обаче, че английската страна ще продължава да настоява контролните списъци да бъдат по-рационални и да позволяват разширяване на търговията, а САЩ ще трябва да се подготвят за съкращаване на контролните списъци, ако се постигне многостранно споразумение в КоКом.[13]

Обрат в плавното развитието на ситуацията внася изявлението на Чърчил. На 25 февруари 1954 г. министър-председателят на Великобритания Уинстън Чърчил изнася реч в Камарата на общините относно резултатите от Берлинската конференция (25 януари-18 февруари). Речта съдържа няколко драматични параграфа, в които Чърчил се обявява в защита на облекчаване на ограниченията върху търговията между СССР и Великобритания.[14] Тази реч очертава рязко конфликтните становища на САЩ и Великобритания относно същността и обхвата на програмата за многостранен контрол. Позовавайки се на изказването на Чърчил, Форин офис заявява, че предложенията за облекчаване на стратегическите списъци ще бъдат представени направо пред КоКом и няма да бъдат направени никакви промени, докато КоКом не разгледа британското предложение. С този твърд завой в позицията си Лондон се опитва да окаже психологически натиск върху амери-

канците и да разсее впечатлението сред останалите държави, че трябва да иска разрешение за политиката си от Вашингтон.[15]

На 1 март в меморандум до американското посолство в Лондон Великобритания обяснява официалната си позиция. В нотата се посочва, че Западът е изправен пред нова ситуация лице в лице със съветския блок, която се различава съществено от ситуацията преди няколко години, когато е съществувала сериозна опасност от военен конфликт. В настоящия момент такава опасност очевидно не съществува, затова е необходима нова стратегическа оценка в сферата на търговията. Британското правителство настоява за промяна на списъците със забранени стоки, по-конкретно - премахване на списък 2 и 3 и съкращаване с около 50 % на списък 1.[16]

Новият етап в британската позиция, повлиян до голяма степен от британския премиер Уинстън Чърчил, поражда сериозно напрежение във Вашингтон. Исканията на Лондон се различават напълно от линията на икономическа защита на САЩ, разработена в директивите на NSC 152/3. Позицията на Лондон се разисква във Вашингтон на специална среща между британския посланик и представители на държавния департамент. Изправени лице в лице с партньорите си, британските представители отстъпват и се съгласяват, че исканията на Великобритания трябва първо да се обсъдят със САЩ и след това да се предоставят за обсъждане в КоКом. Насрочва се среща в Лондон, на която да продължат прекъснатите през ноември разговори.[17]

Британското предложение има толкова сериозен характер, че се налага обсъждането му в Съвета по национална сигурност (СНС). С оглед определянето на позицията и тактиката на САЩ проблемът се анализира детайлно в Консултативния комитет по икономическа защита. В меморандум до Борда по планиране към СНС Консултативният комитет препоръчва да се потърси съществена модификация на британското предложение чрез преговори, доколкото американската отбранителна политика позволява приемането му. Поради личната роля на британския министър-председател в определянето на настоящата британска политика, вероятно ще се наложи персоналната намеса на президента за установяването на база за подновяване на преговорите в рамките на директивите на NSC 152/3. Само директната комуникация между министър-председателя и президента е в съ-

стояние да отвори пътя към желания резултат. Препоръчва се президентът да осъществи личен контакт с Чърчил.[18]

В изпълнение на решението на СНС[19] Държавният департамент изготвя проект за писмо до Чърчил. При обсъждането на проекта Айзенхауер и Дълес изразяват недоволство от факта, че Чърчил все повече пренебрегва съюзническите си задължения в полза на възвръщането на някогашния колониален и имперски престиж на Великобритания. Чърчил много често изземва функциите на външния си министър Идън, както в случая с контрола върху търговията със съветския блок, което причинява много грижи и тревоги във Вашингтон по редица въпроси. Отношенията между Великобритания и САЩ се обтягат допълнително по повод на протичащите в Лондон преговори с Иран относно иранския нефт, по време на които Лондон не счита за необходимо да информира Вашингтон, както и да го държи в течение на близоизточните си проблеми. Дълес съобщава, че е информирал британския посланик, че ако британците продължават да предприемат действия в Близкия изток, които винаги завършват неуспешно, американците ще трябва да преосмислят целия си подход към близоизточния проблем.[20]

Писмото на Айзенхауер до Чърчил е изпратено на 19 март 1954 г. В него президентът уверява министър-председателя, че САЩ са готови да предприемат значително свиване и опростяване на контрола върху търговията с източния блок, но не в степента, предлагана от Великобритания. Имайки предвид общественото мнение и позицията на парламента, президентът заявява, че „ще бъде цяло нещастие, ако натискът във всяка от страните ни доведе до реакции, засягащи англо-американските отношения – политически, икономически и военни, както и силата на НАТО.“ По-нататък в писмото се излага американската позиция, която накратко се състои в следното: 1) контролната система трябва да продължава да обхваща оборудване и суровини от значение за военния потенциал на съветския блок; 2) количествените ограничения са най-подходящия контролен механизъм спрямо стоките от списъците 2 и 3. Айзенхауер е съгласен на бъдеща дискусия относно обхвата и строгостта на контрола и предлага да се проведе среща на представители на двете страни, както и на Франция, за да се намери обща основа, върху която да продължи

съвместното и конструктивно ръководство на Консултативната група на КоКом. На тази среща е препоръчително да се изготви обща оценка на същността и направлението в новата руска икономическа политика, както и да се проучат начините и средствата за прилагане от страна на останалите държави на решенията за облекчаване на контрола.[21]

Чърчил отговаря с телеграма и дълго писмо от 24 март 1954 г., в които изразява готовността си за провеждането на среща с представители и на трите страни.[22]

Междувременно, разузнавателните организации на Държавния департамент, сухопътните, морските и въздушните сили, Главното командване и ЦРУ подготвят поредната разузнавателна оценка[23] относно последиците от облекчаването на некомунистическия контрол върху търговията със съветския блок. В подробния анализ се правят следните заключения: „...3. Контролът върху некомунистическия износ е затруднил икономиката и военната сила на (съветския) блок. Обемът на търговията между европейския съветски блок и некомунистическия свят е намалял с 25 % от 1948 г. Това снижаване се дължи частично на контрола върху износа. Също се дължи частично и на политиката на самозадоволяване и интеграция на сателитите в търговската зона на блока. 4. Облекчаването на некомунистическия контрол върху търговията с европейския съветски блок вероятно ще доведе до увеличение на вноса на освободени от контрол стоки на стойност около половин милиард долара годишно, като обемът може да варира до 1 милиард. 5. Облекчаването на некомунистическия контрол върху търговията може да увеличи икономическите възможности на блока. Обаче, общият ефект няма да бъде значителен, защото увеличението на вноса ще бъде малко в сравнение с износа на блока и защото политиката на самозадоволяване е намалила значително нуждите от вноса на стоките, които ще бъдат освободени от контрол. 6. Облекчаването на контрола ще подобри стратегическата позиция на блока. Обаче, тъй като облекчаването няма да увеличи значително производителността на стоки и услуги и няма да увеличи дела на тази производителност във военното производство и употреба, увеличаването на военния потенциал на блока ще бъде със сигурност малко. 7. Блокът ще извлече известни стратегически придобивки от облекчаването на контрола. 8. Увеличената търговия с блока няма да има

директен икономически ефект върху САЩ и ще има съвсем слаб икономически ефект върху некомунистическия свят. Някои западно-европейски държави биха очаквали значителни икономически придобивки от разширяването на търговията с блока. Малко вероятно е разширената търговия да окаже значителен ефект върху военния потенциал на некомунистическия свят. 9. Облекчаването на контрола върху търговията с европейския съветски блок ще намали значително ефективността на контрола върху търговията с Китай. Поддържането на този контрол ще предизвика значително недоволство в страните, които имат икономически интереси в Китай и Япония. 10. Правителствата на повечето страни, участващи в контролната система, вярват, че ефектът от настоящия контрол е непропорционално малък спрямо вътрешнополитическите недостатъци и загуби на търговски възможности, които този контрол причинява. Нарастват раздразнението и нетърпимостта към американското ръководство, както и разликите в строгостта, с която се упражнява контролът от останалите членове. Ако продължава поддържането на контрола, несъгласията ще увеличат податливостта на някои страни, например Италия и Франция, към икономическата и психологическата война, водена от блока. От друга страна, облекчаването на контрола ще въздейства върху някои страни да сътрудничат по-охотно в администрирането на останалите ограничения”.[24]

Докладът се обсъжда в Националния съвет за сигурност на 23 март 1954 г., където се приемат основните му заключения.[25] Така, позицията на Вашингтон постепенно се избистря в посока преминаване към конкретни преговори за ревизия на системата на контрол..

В отговор на готовността на Чърчил за среща и дискусия по проблема, на 27 март за Лондон заминава екип, начело с губернатора Стасен.[26] Тристранните преговори между САЩ, Англия и Франция се провеждат на 29 и 30 март 1954 г. В тях активно участие вземат британският министър председател Чърчил и външният министър Антони Идън. По време на предварителните срещи се очертава конфигурацията САЩ срещу Великобритания при доста неангажиращо участие на Франция. В разговорите си с френските представители Стасен представя позицията на САЩ, като подчертава готовността на правителството за ревизия на списъците с цел пре-

махване на тези стоки, за които не е необходим контрол. Посочва също така нежеланието на Вашингтон да приема предложеното от британците драстично намаляване на списъците. Вместо това се предлага внимателно проучване на всяка една от стоките по ембарговия списък. Очакването на американската делегация е, че на тази среща ще се постигне съгласие само относно най-общите критериите, които КоКом ще приложи при ревизията на списъците. За целта американската делегация изработва предварително заявление с инструкции от името на консултативната група (КГ), предназначено за КоКом относно ревизията на списъците. Заявлението е предоставено на френската делегация за мнение. Стремехът на Вашингтон е да се постигне на всяка цена тристранно единство.[27]

Френската делегация се оказва недостатъчно подготвена за американско-британския дебат. Французите се запознават с конкретното американско становище едва на предварителните разговори. Без предварителна информация относно британската тактика за тези преговори, без позиция относно британските искания, без предварително изработено становище относно начина на ревизия на списъците, французите се съгласяват принципно с американското становище. Но ръководителят на френската делегация, Шуман, предупреждава, че трите държави трябва да се съобразяват с мнението и на останалите държави от КГ, някои от които са много чувствителни по отношение на начина на вземане на решение. За да се избегне впечатлението, че останалите от КГ са поставени пред свършен факт, френският представител предлага изработеното тристранно становище да не бъде съвсем „идентично.”[28]

По време на предварителните разговори между Стасен и Чърчил и други членове на британския кабинет британците създават впечатление, че са готови да преговарят и да отстъпят от първоначалните си искания. Тези очаквания се сбъдват в хода на тристранните преговори. Британците преразглеждат решението си за рязко и драстично намаление на контрола и се съгласяват с предложението на Стасен за бърз преглед на стоките, една по една, включени в международните списъци. Изработва се тристранен проект с инструкции от името на КГ за КоКом за детайлно ревизиране на международните списъци в срок от около три месеца, който ще бъде представен на КоКом на 13 април. Инструкциите са под

формата на общо заявление относно дълговременната стратегическа ситуация в която контролната система трябва да бъде формулирана по начин, който се съобразява с икономическите, финансовите и политическите промени в останалите страни, трябва да бъде по-селективна, чувствително по-малко екстензивна, по-опростена и подсилена, за да бъде по-ефективна. Великобритания се съгласява да не представя своя редуциран вариант на ембарговия списък пред КГ без предварителни консултации със САЩ на правителствено ниво. Съгласява се на незабавен тристранен и в последствие в КоКом преглед (за около 10 дни) на настоящите списъци, стока по стока, за да се определи запазването или премахването им. Прегледът ще се пази в тайна от останалите държави.[29]

Тристранната среща разкрива, че на този етап Лондон не е в състояние да наложи на американската администрация искането си за радикално ревизиране на контролните списъци. Ключът за облекчаване на западното търговско ембарго все още лежи във Вашингтон.

След завръщането си във Вашингтон Стасен представя подробна информация пред СНС. Той предупреждава, че проблемът, който стои пред британското правителство във връзка с източно-западната търговия, не трябва да се подценява. Правителството трябва да се съобразява от една страна с исканията на лейбъристите, които следват «мека» политика спрямо Русия, и от друга страна, с исканията на консервативните бизнесмени, които по съвсем други причини се стремят към разширяване на търговските отношения със съветския блок. Стасен съветва да се направят отстъпки пред британците и французите и да се премахнат по-малко стратегическите стоки от списъците. В отговор на тази отстъпка британците и французите ще се съгласят да затегнат контрола върху стратегическите стоки, които ще останат в списъците. Президентът също призовава към по-голяма щедрост и възможно най-пълно удовлетворяване на британското искане за облекчение на контрола. СНС взема решение в този дух.[30]

По време на многократните срещи и дискусии в СНС по въпросите на търговията с Изтока се оформят две противоположни мнения. Едната позиция е тристранните преговори да се водят, като се държи сметка на запазване на добрите отношения със съюзниците, а отстъпките пред британците да са съобразно „окончателното предимство” за САЩ. Тази

позиция се поддържа от Стасен и Айзенхауер. Президентът набляга върху факта, че най-добрата защита срещу комунизма е политиката на сътрудничество между страните от свободния свят. Той припомня, че САЩ трябва да формулират позицията си относно търговията със съветския блок на базата на отбранителната си политика, която е съобразена с тезата за характера на войната със съветския блок, и вероятността да има такава. Той заключава „нека да не мислим само какво САЩ могат да направят, за да навредят на руснаците, но и за това какво е най-доброто за цялата общност от свободни нации, от които зависи изключително много нашата сигурност.”[31] Противоположното мнение, а именно, че американската делегация трябва да поддържа твърда и неотстъпчива позиция по време на тристранните преговори, се споделя от министъра на търговията Уийкс и държавния секретар Дълес. Дълес предлага да се преустановят преговорите по спорните въпроси и да се предложат за дискусия направо пред КоКом, където да се разчита на помощта на останалите страни. Уийкс дори разработва специално послание до американската делегация в Париж, в което призовава към по-голяма твърдост.[32] В продължителните дискусии на няколко съвещания на СНС надделява първото мнение.

Тристранните преговори протичат трудно, най-вече поради разногласията между САЩ и Великобритания по отношение на някои стоки от стратегическо значение, като мед, никел, желязо за скрап, естествен каучук, железопътни релси, търговски морски съдове и други, за които американците настояват да останат в ембарговия списък. Неразбирателството произтича от различните интерпретации на критерия, формиращ базата за ревизия на списъците. Остава въпросът до каква степен тези стоки допринасят за военните способности на съветския блок, дори и в случаи, когато стоките могат да се ползват и за цивилни средства.[33]

Към средата на юни преговорите спират. Тактиката на натиск и ултиматуми не помага. Нито САЩ, нито Великобритания желаят да отстъпят по 80 от общия брой стоки. Вашингтон се изправя пред опасността от реален провал на бъдещата среща на КоКом. При тези обстоятелства се преценява, че разрывът между САЩ и Великобритания ще има деморализиращ ефект върху КоКом, който в момента е доста нестабилен поради неуспеха да

се постигне споразумение във важни сфери на контрола върху доставките. Ходът на преговорите се докладва подробно пред СНС и за всеки възникнал проблем СНС взема решение, което се свежда до знанието на американската делегация в Париж.

Американският специален представител в Европа Хюз съветва държавния департамент да пристъпи към реални преговори с Великобритания на най-ниската цена, която ще трябва да се плати от гледна точка на съображенията за сигурност. Това трябва да бъдат истински преговори, различни от досегашните, т.е. с голяма гъвкавост и готовност да се приеме освобождаването от контрол на тези стоки, чието ембарго има твърде висока политическа цена за Великобритания.[34] Дълес се съгласява, че САЩ не могат дълго да се противопоставят на държавите, които искат да търгуват със съветския блок. “Засега имаме известно влияние над англичаните благодарение на “доскорошния ни любовен празник” и британците не желаят да го провалят толкова бързо”. Дълес предлага да се настоява за мораториум над спорните 80 стоки за период от няколко месеца, след който разговорите с британците да се подновят.[35] Това предложение се приема от СНС с одобрението на президента.[36] Департаментът подготвя нова среща между Стасен и Торникрофт във Вашингтон на 3-7 юли, на която се постига дългоочакваното разбирателство в духа на директивата на СНС.[37] Разговорите продължават в Лондон на 16 юли без индикации за различия по списъците.[38]

Така, след дълги дебати Великобритания успява да надделее над такива воини на студената война като Дълес и Стасен и убеждава КоКом да редуцира драстично ембарговите списъци от 474 на 252 стоки. САЩ отстъпват значително пред британското предложение и ревизират в голяма степен първоначалните си позиции относно търговията между източна и западна Европа.

Консултативната група се среща в Париж на 19-21 юли с което се слага край на процеса на ревизия на ембаргото. Международният списък е променен, като 80 стоки са премахнати от списък 1, 70 – от списък 2 и 34 са запазени в списък 3. Постига се договореност относно контрола върху експедициите и транзакциите и се взема решение новите списъци да влязат в сила от 16 август 1954 г.[39]

Въпреки силното недоволство от така развилите се обстоятелства, администрацията

оттегля препоръката си към Конгреса през лятото на 1954 г. да прекрати военната помощ за Великобритания и Франция поради незачитане на разпоредбите на Закона за контрол върху експорта от 1949 г.[40]

Политиката на ембарго, формулирана от САЩ и подкрепена от КоКом в края на 40-те години на XX век в името на антикомунизма и сигурността на Запада, се оказва трудно осъществима и неефективна. Замисълът ѝ е напълно противоположен на традиционните американски схващания за икономически либерализъм и ограничаване на държавната намеса в пазарната икономика. Нейното поддържане се превръща в основа на постоянно недоволство и напрежение както сред американската бизнес общност, така и в отношенията между САЩ и европейските им съюзници. Ембаргото върху търговията с източна Европа е икономически неизгодно за западно-европейските страни. Американските бизнес кръгове също се оказват потърпевши, косвено, поради американската помощ за западно-европейските фирми и пряко, поради нарастващия държавен протекционизъм в международната търговия. Натискът на западноевропейските държави и частния бизнес в защита на икономическите интереси принуждава администрацията на Айзенхауер да постави началото на дълъг и драматичен процес на ревизия на икономическите аспекти от американската политика на съдържане на комунизма. Към средата на 50-те години на XX век става ясно, че хегемонията на САЩ върху насоката и обхвата на икономическата война със съветския блок е застрашена сериозно от съпротивата и солидарността на западноевропейските държави.

ЛИТЕРАТУРА

1. Харолд Едуард Стасен (13 април, 1907 – 4 март, 2001) е 25-ия Губернатор на Минесота от 1939 до 1943. Стасен изиграва ключова роля в предизборната надпревара в Републиканската партия през 1952 г., когато с помощта на неговите делегати Айзенхауер побеждава Робърт Тафт при първото гласуване. Служител в администрацията на Айзенхауер на различни постове, вкл. като Директор на Управлението за международни дейности (УМД) и Специален помощник на президента по разоръжаването. Като Директор на УМД, цялата външна помощ, отбранителна помощ, образователна помощ и всички операции от външно естество са под негово ръководство.

2. Memorandum by the Director of Foreign Operations (Stassen) to the Secretary of State. Washington, December 9, 1953. In: *Foreign Relations of the United States (FRUS), 1952-1954. General Economic and Political Matters (in two parts)*, Volume I, Part 2, (Washington: GPO, 1983), pp. 1064-1065.

3. The Secretary of State to the Director of Foreign Operations (Stassen). Washington, January 21, 1954. *FRUS, 1952-1954. Volume I, Part 2*, pp. 1070-1071.

4. Комисията по външна икономическа политика е известна още като „комисията на Рандал,” т.к. на 14 август 1953 г. Айзенхауер назначава Кларънс Рандал, председател на Борда на Инланд Стийл Кампъни, за неин председател. Комисията е създадена по Закона за изпълнение на търговското споразумение от 1953 г. Целта на създаването ѝ е да направи задълбочен анализ на американската външна икономическа политика, да препоръча подходяща политика и практика за в бъдеще и да докладва откритията си на президента и конгреса. Организацията на комисията приключва през септември 1953 г., а работата ѝ – през януари 1954г.

5. Memorandum by the Executive Secretary of the Commission on Foreign Economic Policy (Fleming) to the Members of the Commission. Washington, December 15, 1953. *FRUS, 1952-1954, Volume I, Part 2*, pp. 1066-1067.

6. Editorial Notes. *FRUS, 1952-1954, Volume I, Part 1*, pp. 49-50.

7. Paper Prepared for the NSC Planning Board by the Economic Defense Advisory Committee and the Advisory Committee on Export Policy. Washington, undated. *FRUS, 1952-1954, Vol.I, Part 2*, pp. 1078-79.

8. Съветските архивни документи разкриват, че през 1951-1954 г. съветското ръководство проявява силен ентузиазъм в опитите си за разширяване на търговските отношения с Великобритания. Възползвайки се от обстоятелството, че британската икономика е силно зависима от търговията с източна Европа, Москва многократно се опитва да повлияе на британското правителство да либерализира политиката си на контрол върху износа без съгласието на САЩ. В Лондон се приема, че съветските дипломати и политици са искрени, твърдейки, че целите и на двете държави съвпадат и че премахването на американското ембарго ще прокара пътя към чувствително увеличение на обема на търговията между Изтока и Запада.

9. The Chief of the Operation Mission in the UK (Gordon) to the Department of State. London, November 10, 1953. In: *FRUS, 1952-1954*. Volume I, Part 2, pp. 1039-1049.
10. The Ambassador in the UK (Aldrich) to the Department of State. London, November 21, 1953. In: *FRUS, 1952-1954*. Volume I, Part 2, pp. 1061-1062.
11. Editorial Note. In: *FRUS, 1952-1954*. Volume I, Part 2, pp. 1060-1061.
12. The United States Special Representative in Europe (Hughes) to the Department of State. Paris, December 16, 1953. *FRUS, 1952-1954*. Volume I, Part 2, pp. 1067-1068.
13. The Charge in the UK (Butterworth) to the Department of State. London, December 24, 1953. *FRUS, 1952-1954*, Volume I, Part 2, pp. 1068-1069.
14. През януари 1954 г. съветското правителство отправя настоятелно предложение към Лондон за сключване на англо-съветско търговско споразумение. В този момент, обаче, Лондон не е готов за такава стъпка, предвид предстоящите преговори с американците, на които се надява да постигне съществена ревизия на ембарговия списък. За позицията на СССР относно ембаргото виж: Bar-Noi, U. Moscow and the curtailment of British exports as part of the American-led economic warfare against the Communist Bloc. – In: *East-West Trade and the Cold War*, ed. by Eloranta, J. and J. Ojala, Jyvaskyla: University of Jyvaskyla, 2005, pp.63-77.
15. The Ambassador in the UK (Aldrich) to the Department of State. London, February 26, 1954. *FRUS, 1952-1954*. Volume I, Part 2, p. 1081.
16. The Ambassador on the UK (Aldrich) to the Department of State. London, March 1, 1954. *FRUS, 1952-1954*. V. , Part 2, pp. 1082-1084.
17. Memorandum of Conversation, by the Officer in Charge of UK and Ireland Affairs (Beale). Washington, March 5, 1954. *FRUS, 1952-1954*. Volume I, Part 2, pp. 1086-1087.
18. Memorandum Prepared in the Economic Defense Advisory Committee for the NSC Planning Board. Washington, March 9, 1954. *FRUS, 1952-1954*. V. I, Part 2, pp. 1103-1107.
19. Memorandum of discussion at the 188th Meeting of the National Security Council on Thursday, March 11, 1954. *FRUS, 1952-1954*. Volume I, Part 2, pp.1108-1116.
20. Memorandum of discussion at the 189th Meeting of the National Security Council on Thursday, March 18, 1954. *FRUS, 1952-1954*. Volume I, Part 2, pp.1117-1119.
21. President Eisenhower to Prime Minister Churchill. Washington, March 19, 1954. *FRUS, 1952-1954*, Volume I, Part 2, pp. 1119-1120.
22. Footnote 3. *FRUS, 1952-1954*, I/2, pp.1120. The Secretary of State to the Embassy of the UK. Washington, March 27, 1954. *Ibid.*, p.1132-1134.
23. Националните разузнавателни оценки са висши вътрешноправителствени доклади, представляващи достоверни оценъчни анализи на жизнено важни външнополитически проблеми. Изработват се от служители на агенциите на Консултативния разузнавателен комитет и се обсъждат и ревизират от вътрешноправителствени работни групи, координирани от Службата за национални оценки към ЦРУ. Одобряват се от Консултативния разузнавателен комитет, циркулират под егидата на ЦРУ и се предоставят на президента, съответните служители от кабинета и Националния съвет за сигурност. Държавният департамент обезпечава всички политически и някои икономически секции на разузнавателната оценка.
24. National Intelligence Estimate. Washington, March 23, 1954. *FRUS, 1952-1954*. Volume I, Part 2, pp. 1121-1132.
25. Note by the Executive Secretary of the National Security Council (Lay) to Members of the Council, Washington, March 23, 1954. In: *FRUS, 1952-1954*. Volume I, Part 1, pp. 175-176.
26. The Ambassador of the UK (Aldrich) to the Department of State. Washington, March 29, 1954. *FRUS, 1952-1954*, Volume I, Part 2, pp. 1134-1135.
27. Memorandum of Conversation by the First Secretary of Embassy in France (Conover). London, March 29, 1954. *FRUS, 1952-1954*. Volume I, Part 2, pp. 1136-1137.
28. Memorandum of Conversation by the First Secretary of Embassy in France (Conover). London, March 29, 1954. *FRUS, 1952-1954*. Volume I, Part 2, pp. 1138-1139.
29. The Ambassador in the UK (Aldrich) to the Department of State. London, March 31, 1954. *FRUS, 1952-1954*. V. I, Part 2, pp. 1142-1143.
30. Memorandum of discussion at the 191st Meeting of the National Security Council on Thursday, April 1, 1954. In: *FRUS, 1952-1954*, V.I, P.2, pp. 1143-45.

31. Memorandum of Discussion at the 197th Meeting of the NSC on Thursday, May 13, 1954. *FRUS, 1952-1954*. Volume I, Part 2, pp. 1165.
32. *Ibid.*, pp.1161-1165.
33. The director of Foreign Operations Stassen to the President of the Board of Trade in the UK Thorneycroft. Washington, June 5, 1954. *FRUS, 1952-1954*, Volume I, Part 2pp. 1176-1181.
34. The US Special Representative in Europe (Hughes) to the Department of State. Paris, June 25, 1954. *FRUS, 1952-1954*. Vol.I, Part 2, pp. 1213-1215.
35. *Ibid.*, p. 1220.
36. *Ibid.*, p. 1221.
37. The Secretary of State to the Embassy in France. Washington, July 7, 1954. *FRUS, 1952-1954*. Volume I, Part 2, pp. 1223-1225.
38. The Ambassador in the UK to the Department of State. London, July 16, 1954. *FRUS, 1952-1954*. Volume I, Part 2, pp. 1229-1230.
39. Memo of Discussion at the 210th Meeting of the NSC, August 12, 1954. *FRUS, 1952-1954*. Volume I, Part 2, pp. 1236.
40. **McGlade, J.** Containment Policies and the Re-shaping of Western Business. – In: *EBHA Conference 2001: Business and Knowledge, D1: The Cold War Business Challenge*. July 2001, p.10.

Представена на 10 октомври 2007 г.